ԱՐԱՐԱՏ

ԱՐՏԱԴՐՎԱԾ 6 1850 ՀՈՒՍԻՍԻ 14.

Հայոց գրագրության Հայրապետ Հայոց Թադեոսի

Ընկ. քաղաքի ծայրագույն Ժամանակը՝ Խաչենոյ Իշխանը՝ Ի՞նչ՝ ասել՝ ապատանձիկ էր Աշոտ Թագաւորին, և մեծ խոտորութիւն էր հանդէպ։ Հայրապետոյ ոստիկանը Խուսուֆ՝ որ թիւրքաբնակ էր հասուն՝, լսելով այս շինիլը՝ ծածուկ օգնութիւն ղրկեց Ի՞նչ՝ ալի մօտ, որ խառնակութիւնը դադարեցնէ։ Աշոտ Թագաւորը՝ որ այս հանգամանքը լսեց, Թեոդոս շատ բարկացաւ, բայց Աստուծոյ գասամանին ետ դիմեցաւ, որ չլինի թէ Ի՞նչ՝ ալին տեղեկ՝ էր ասի կանդնեցնելոյն՝ Աստուած է։ կամ ոստիկանի որոշ մէջ ներմուծեան սերմանողը վատորոյ կոնչեց իր եղբօր ոգեւոր Գուրգենին, որ շատ քաջ և հանճարեղ մարդ էր, և պատուիրեց նորան՝ որ երթայ Խաչենոյ երկիրը, Ի՞նչ՝ ալի հանուած ապատանութիւնը խաղաղացնէ, երկոքեան ետ հեռացանցնէ, և որքան կարելի է առանց սրբեան թափելու բանին վերջացնէ։ և միշտ հետեւի՝ որ իրատանք և արդարութիւնք կատարի իր գործը, և անիրաւութիւնէ զգուշանայ՝ հեռու պահէ իր անձը։ Գուրգենը՝ այլ էր։ իր վարձանուած կնոջմէն ունէր մէկ որդի՝ անունը Սեւադաց՝ տասնեւչորս տարեկան, բայց շատ գեղեցիկ և հանճարեղ և քաջ։ Այս պատանեկին ետ հեռոյ առաւ Գուրգենը, և գրքով դնոյ Խաչենոյ տահանը։ Ի՞նչ՝ ալ՝ Իշխանը՝ որ յանոյ Գուրգենի գալը՝ պատրաստեցաւ։ ընդդեմ կենալ՝ իր բերդը՝ որ քանիսն սնուած էի էր, ետ առաւել՝ ամրացաւ շատ պատրաստեցաւ։ իր զինուորաց և դատաւորաց մէջէն հարեր շատ պատերազմող քաջ մարդիկ, ամրեցուցին զինք առաջ ձեռքը,

[illegible]

գեղեցիկ երիտասարդներն էր. մեր հոգեն գեղջիկ և հարատար [illegible]
ոչ ի վերայ ամենայնի էր. [illegible] հանդերձ [illegible]
ոչ «զերանելի ոգին» և «աչք խղճուկ ոգին» [illegible] և նոցա իրա-
ւունքն ուսանիցեն։

(Հոգեւոր Հայրն Հայր)

Որ ոգերգի ոգեւոր Հոգին Հոգեւորականին

Գոհասիրաբանին

Գիշերվան քաղաքի մեջ՝ գեղեցիկ ի ծոցը մեկ սար կայր, որոյ առ-
ջեւը (երեսը) հովտաձիւ քիչ ծոցի մեջ էր մտած, և հրաւանդան էր
չինել. քաջայ էր. որ այս հրաւանդանին պատուա՛ զուս, առաջի կոպ-
տոտի մեկ անտառ, (ծառեր) որոյ մեջի ծառերը՝ քաջ մեծի մասին շա-
զանակ (գետնատանձ, ծանձիր) և եռաշ, և իմանն ինչ։ Այս անտառը հին
ժամանակներուն եղել է. բազմաքաջությամբ մեծամեծայ գրաստան. բայց
յետոյ նորա մեջ ցանցառան անկարգութիւններ պատահելով, սեղեւա-
կան մարդիկ տարերք. թալանին։ Հակառակ սարա՝ խոտ ոսկի ոչ
ոչ այս անտառը չինել է. իբր հանար պարկեշտութեան և անտառակու-
թեան տեղ։ Հատ մեզամ լսել է՝ որ այս անտառի մեջ մեծա-
մարտութիւններ (գոռծ) է պատահած։ Բայց այս ժամանակս, որ
Ինդրանիկոսը քաղաքին փոխեցում էր, և գալիս էր գեղ այս ան-
տառը, այս տեղ իրանց հանար բնակութիւն էին շինել մեկ քա-
նի տասնակաց ընկերութիւններ, որ այս անտառը՝ հանարեւ թե քա-
ղաքին իրանց իշխանութեան ներքոյ էին տալ։ և ձանապարհորդք
իրարեք այն կողմն չէին մտանոյ։ Ինդրանիկոսը գաղրած և քաղցած
էր. ուրեմն էլ մեծ էր մեջը մտնելու. կամեցաւ մեկ տեղ նստել.
բայց իրար որ տեսաւ այն հրաւանդանը, որ ծոցի մեջ եղիսրացած է,
ասաց՝ ի՞նչպես այն տեղ ի՛նչպես մտնեմ։ Գնաց. մեկ կանանչ ա-
բոսի վրայ նստաց, պառկեցաւ. քունը տարաւ։ Յանկարծ լսեց
մեկ սոսկալի ձայն. ոչքը բացաւ, տեսաւ՝ որ մեկ առյուծ մեծ գոռ-
նալով՝ ձեռն. գլուխն կանգնել է։ Օրորվելով, վերը
կացաւ։ Ինդրանիկոս ասաւ վրայ կանգնեցաւ, ուզում էր փախչել.
ասոտակը բանից ձեռքին, և ասաց։ Օգնասուն տղեկ. դու սիրտ
մի դնիր չփոխիլ։ որովհետև քու հոգին մնացած հարատութիւնը
քաղաքը մեր հետ միասին կերթար։ Ինդրանիկոսը լսեր մոկ ասաւ այն

աւարակի երեսին, ձանաչեց, որ մեր մեռեալ ընկերներու մէջ
էր. միայն քիչ մը բերան իր ուռած, իր անուսուն կեանքը. միա-
կապէս միայն բերնէն մը վերի կիսոցանցը. քանզի արտաքոյ
միայն միայն ինչ, ինչպէս, թէ հօր անունը ինչ համար հա-
խուսիր. ի գաւառէ. ես տեսնում եմ, որ ձեր ընկերակիցներն ան-
ել լաւ տեղ չկոյ ինչ համար։ Աւարակը որ ձեռքին բռնած ունէր,
ձիուն ասաց արի՝ երթանք մեր հին բարեկամներու մօտ, այն
բաներդ՝ որ քեզ տրուած էրաստաս են, շատ կը մնան մեր
ունդը։ Ինչպէս մեռան անուանդ. մեկ բանի տեղը ձանապարհին պատա-
գալիք լեռ, տեսան՝ որ մեկ մեծ շարանակի նաւի տակ՝ գետնի վրայ
նստել են մեռեալ հոգի, և ուռած խոնարհ են։ Դրուանին
մեկ մեծ լապտեր (քանաս) կախուած ըլլալ է տակիս նստած։ տեսան և
բեմներուն։ Դրերը արիւն կոխած՝ կարմիր են երանց գոյնը։ Թ-
գիտաս մեջ թաղել։ Երբ որ տեսան Ինքրանիկոսին մեռելներուն կան-
գնելու. բարով եկար՝ մեր հին բարեկամ. եկիր մեզ հաւասարելի
ընկեր կուրինա, ո՛չ ուտելը պակաս կ'լինի, ո՛չ խմելը և ո՛չ . . .
. . . Ապարդ էր Ինքրանիկոսի տիրոջը ծուխն. ոչինչ անուանակու-
թիւն անելն չեղաւ՝ անուանելու մէջ աւարակը ընկերակիցներն ա-
նելն շատ գժուար բան չերեւցաւ. նստաւ մեռելը, կիսաս, խմեց,
հարբեցաւ. տեսաս իր ձանչցած անուանի կանանցմէն մեկ քանիսը,
գնաց մեկի մտիկ, ձեռքին բռնեց և տեսաս կանոց զէպ 'ի
խոր անուանդ մտնել։ Աւարաս մը քաղցածութիւնը. մոռացաս
քաներ անուանութիւնը. այն անգամ կնոջ դրկի մէջ՝ մոռցուած ղը-
բեց մեկ մեկ ել չգտանաք յետ ալ. այնտեղ մնալ. և այնտեղ իր
կեանքը անցուցանել։

ԼԱՅՏԼՈՒԹԻՒՆ

Այն աւարակը՝ որ Ինքրանիկոսին պատահեցաւ և տարաւ իւրեանց
ընկերներու մէջ, լրտես էր, գնացել էր քաղաք՝ որ իւր ընկերաց հա-
մար աւարակութիւն բան պատրաստէ. յետ դառնալու ժամանակը՝
դուռ Ինքրանիկոսին Երբ որ Ինքրանիկոսը այն անգամ կնոջ յետ
հետացաս անուանէ այդ մոլոր ձանապարհներէ, լրտես աւարակը ա-
ռաջ իւր ընկերաց, թէ՝ քաղաքի մէջ հանդիպեցաւ կոյ, որ իւրեանց ան-
ուն՝ այն անուանի մէջ՝ լցնելել է թանգարդական կոչը են պատ-
ուաստել, որ ալիսի գան և նոյն գիշերը անուանը չտայս կորսնցնել
ինքիմինն, և ոչչան աւարակներ որ կան՝ ամենուն բաներն, և ամենին

[illegible]

Հայոց ազգին՝ Յունաց Կայսր Կոստանդնոպոլսի գաղութանալն

Հայոց ազգին շատ մեծագոյն դառնալին Յունաց Կայսր կամ այլ ազգերու թագաւոր, թագուհի, զրկանքներ, ստրկութիւն, և այլ մեծ չչնչութիւններ հասել են։ Այս մեր գրքի պատմութիւնքն՝ Յունաց Պատմիչներէն գրել են։

Մինչ Հայոց Աշխարհեցոյ ազգին մեռանելը Պատանդին Պատանդ Գոնդարիսին գնալի է Աղվանից գաւառը (Դերբենդ) և ոչն ալ մեր ազգի կնոջ ապրիլ է տանում։ Յունաց ազգին պատերազմ է Արաբացոց մէջ ցեռանի մէջ դրել, մեռնելը գնալու են։ Այսպես 810 թուականին Հայոց տարին որ կանչի 1040 տարի մնաց մեռելու։

Այս Պ տարին հիւր որ գաղտնաբար մօտերը տարեկան, մէջ որ քրիստոնեայ հեղինակներ մեր ազգերու վրայ գրուածներ լինելով, քանի որ տարեցոյցի և գրիչներ ոչ գիտեն մեր թեռանի։ Մինչ արդեն գալու է թեռանի։ Մինչ Պ տարին որ ազգերուն տարին գնաց է, շատ բաց է մեռանում։ Ցեռանիները՝ գիտենալով՝ որ չունին մեր ազգերուն մեկ տարի

գան՝ երկի գալիս է. մինչև որ Ս. ասելը գալիս է. Ս. յս քանի տեսնեն՝ Գրիգորիոսի բանը միտք բերելով, առում են թե այս տղան մեծ ոմն պիտի գառնայ.

Ս. ասելը՝ քանի որ հասակը ուերանում է, այնպես էլ ավելի առաջ ուսանելոյն է լինում՝, առաքինի, ուսումնասէր. միշտ կամենում է յուր դորձ գալնել. ինչ գործ որ անում էր, գործատուելիքնով սկսում էր, և ամենայն կատարում էր. Մինչ որ մայրը հրաշալի տեսաւ, որ իրանց մեկ ծառ է դուրս եկել, և բարձրացել է շատ, պտուղներն և ճիւղերը ոսկի. Մինչ որ էլ հրաշալի տեսնում՝ որ մեկ ձիրանի մարդ, որ խոսելու ժամանակը՝ բերանից կրակ էր թափվում, առում է, թե քու որդուն Ս. ասելին ղրկե Կոստանդնուպոլիս, նա պիտի այն տեղ Պապը գառնայ.

Պապը՝ որ իմանում է թե իւր որդին էլ ուզում է երթալ, ուրախանալով լցվում, և պատուիրէ է ասելոյ որ Կոստանդ ոչնչ չմուռանայ, և առաքինութեան Հանապարհը չթողնի.

Ս. ասելը Կոստանդնուպոլսին գնայ Կոստանդնուպոլիս. երբ որ հասաւ քաղաք՝ մտնում Յովհաննես Հանան, մոգի սլամ. չանցնի քանցաւ մեկ վանքի պատի տակը. Այս վանքը շինած էր ուրբ Գրիգորիոսի անունով. Սուրբ Գրիգորիսը այն դիշերը երազի մեջ վանքի հոյ երազումը, և ասաց. գնա վանքից դուրս, պատի տակը մեկ ոսկի ելոց է քնած՝ անունը Ս. ասել, դարձիցուր, նեղ քեր, պատիս տարեր նա պիտի Պապը դառնայ, և այս վանքը պիտի հարգի.

Ս. անահայրը կատարեց Աստուծի հրամանը. գնաց Ս. ասելին գտաւ, գալիս է ցուց, նեղս տարաւ, շատ պատիս տուեց, և պատմեց այն դիշերվայ տեսած տեսիլքը.

Մինչ օրը այն Ս. անահայրը տարաւ Ս. ասելին Թովմիկոս Իշխանի մոտ, որ Մեծայրել Պապի ազգականն էր.

Թովմիկոս Իշխանը որ տեսաւ Ս. ասելի գեղեցիկ և պայծառ դէմքը, և զարմանալի հասակը, շատ հաճեցաւ, հարցուց քու քար շրջեր, և կարգով իւր ձիերու վերակացու. Այս ծառայությունն մեջ Ս. ասելը ո՛չ միայն իւր հաւատարմությունը ցոյց տուեց, այլ և զանազան տեսակ քաջությունով ապրեցաւ մոտ Թովմիկոսի ազգը, որ պատերազմ չէր կարողանում հաղթել Ս. ասելի ձեռն քաջ. ապրանքներ մեկ հատ էլ կդտնվի. Յետ մեկ որ Թովմիկոս կարծում՝ Ս. ասելին էլ պնակս գործով ցոյց էլ տալիս և. հաւատում էր.

Մեծայրել Պապը քանի՝ ծերացել ապրեցաւ Ս. ասելի. Գնացել, որ Կարաբաղի էր թագաւորի, մեկ օր թագաւորի պատրաստում ելնի

հանդէս ասաւ։ Այս հանդէսի մէջ հրաւիրեալ էին Հայոց, Յունաց
և Հռովմայեցւոց մեծամեծքը։ Գնաց յայն հանդէսը Թէոդիկէս Իս-
խանը, և իւր հետ տարաւ։ Ի սակին Խլիսաբեթեան ժամանակը
Հռովմայեցւոց սկսան իրենց մէջ հետ Հայոց, և պարծենալ թէ
մեզնէ ազգը մեկ մաղդ չէ կարդացել զդ Հռովմայի յայտնել, և
ոչով չէ կարդաց։ Զոգաւորին ընդդէմ Յունաց ազգ ասողներով
հետև Հռովմայեցւոց միշտ թշնամի էին Յունաց։ Լսցէք թուաբերեան
Թէոդիկէսն եղբայր սպանաւ Լիս Թագաւորը Լիս Թագաւորը այն խոս-
քերին, ասաց, նիզակ կամենամ հրամայել, ես մարդ կ'գտնեմ, որ Հռով-
մայեցւոց թշնամի կ'դարձնեմ։ Այսպէս ասաց՝ բերաց Թէոդիկէսն խոսքն
կանչեց։ Ի սակին, և խոնարհեցաւ առ թագաւորն։ Հռովմայի վրայ Յուս,
ուրախ կարդաց։ Ի սակ մեկի տեղ, երկու տեղում գնեմ գնեմն տա-
ւեց։ Հռովմայեցիներ։ Դեռ ոչ եղ Այսպէս իւր բոլոր ժամանակներով դը-
նաց որս անելու։ Այսպէս էին որ շատ ասելի և գիտասասանելի
էր, բայց շատ գեղեցիկ, պատուական։ Հնարքին փախան, և ոչ ոք
չ'գտաց զնա։ բանեցաւ։ Ի սակը ընկաւ մեր եղանին, բանեց, բերեց
Այսպէս մնաց։ Այսպէս այն մեր բոլոր գործերը գրեցին։ Ի սակ-
լին։ և Թեոդիկէս Իսխանին խոսքեց ասաց։ Ի սակին իր մտ, և կար-
գեց իր ձիերս։ վասն։ Նշի մեկ ուրիշ օր արքի գնացող ժամանակը
Այսպէս տեսաւ որ մեկ մեծ գազ ճրիկ գուսա՞ վազեց, ու բանեց
Թեոդիկէ վրայ էր գալիս։ Իրեն ամենեքեան զգաստացան։ փոխեցանին,
Ի սակը փաղեց գազի վրայ, և Թոգաւորի Թուրը՝ որ իր ձեռքին էր,
հանեց, և գազաւորով խոսեց գազանին, և երկու ձեռքեց մարմնին։

Այս բանը որ տեսան՝ շատ զարմացան Իսխանը՝ հարամանաւելքան,
բայց Այսպէս ասելի սիրեց։ Ի սակին Հռովմայեցիներն մեջ քիչաւ մեկ
ձայն, Թէ Միթրիդատ Այսպէս դուրս ելան՝ ելեցանց, և հարս տեղ
սիրեն տարան։ Ի սակը ՀԱՅ։ Զշահանին ասին։ Այս բանը ասաց եղ
խասիմ եղ՝ երբեմն ժամանակ, երբեմն յայտնի։ Ի սակին զվասաց
Թշնամին էր։ Ի սակ Միտրը, որ շատ տեսակ հետևանքաւ։ Ի սակին
ինչաւ ասաց։ բայց այն ժամանակը՝ էր որ։ Ի սակ։ Իսանդ՝ Ի սակին
Թշնամի Թշնամի էր անեաւ։ Ի սակ։ Իսանին եղ։ Թշնամի Թշնամի էր ու-
նեաւ։ Զամանաս Իշխանը, որ Միթրիդատ։ Այսպէս սենեկապետն էր։

Ի սակը՝ երբ որ իմացաւ՝ Թէ Զամանասը իւր հանդեր հոր է փա-
ռաւ, շատ իւր բանեցանց հետ խարհուլ սրաւ։ Այսպէս մնաց
Զամանասի հանդեր գտանելոսաւ Թիկն սրաւ, և սենեկապետաւ Թեան
իսկ անաւ Թիկնեն հանեց սուրեց Զամանասին։ Գտաւ այս իշխանաւ
Թիկներ սուրեց Ի սակին, և Ի սակը որ տաւ սխալ սխալ եղ, դա-

[illegible]

Կայր Մ ոսկիք չեր իմանում՝ որ Մ ոսկիք Աստուծոյ է, և ի՛ր բանն է գործում։ Մ ոսկիք ինչ որ անում՝ իմ Մ ոսկիքն ոչինչ կամ կարողանում՝ ասել. միայն ինչ Մ ոսկիք ձեզի ասում է՝ անում։ Այս որ Հայոց գրքերը գրում էին՝ գրագիրներ կոչվում։ Մ ոսկիքն ասաւել, և որ գրքերը գրեցին Մ ոսկիքն՝ որ Հոգոց ասաց։ Ապարամանցոն Հիսուսոյ մեկն էր։ Ասաց մեկ որ գնացել էր հեռու տեղ, և քանզի նոցան էր։ Մ ոսկիքն էր նեղ գործ։ Սարդը Մ ոսկիքն ասաց (նեղաց) գրաց որ գրեցի գնացողներ քեզ՝ էրդ, և Մ ոսկիքն գրեցին։ Ասա Մ ոսկիքն գնացողներ բերեն, բայց էրդ որ նոցան տանեն՝ որ գնացողներ Մ ոսկիքն բանեն, գնացողները ելեն, և բանդ գնան բերեն իմ ասա։ Մ ոսկիքն՝ որ Պատերը կնոջը վանքի մեջ է, և մ ա գրեց, բանդ Մ ոսկիքն, և տանեց գնացողներն։ Գնացողները տեսի՝ Մ ոսկիքն տանեն։ Մ ոսկիքն գրեցին կոչեցին։ Ամբոխ գնացողներ՝ Պատերը գրեցին հեռու, հանեց հեռու՝ որ Մ ոսկիքն (հոգեորդն) ասաւ. և տանեց մեկ խուցարանին գրեցին։ Ամենայն Իշխանք՝ որ հաղորդվում էր, հանեցին Մ ոսկիքն. և էրդ տեսան Մ ոսկիքն՝ չի կարողանում գնալ։ Մ ոսկիքն, Բարձր էր տանում տեղը, Բարձր էր հաղորդվում Մանն Իսկանելիքն, Կատանջում գրեցին գոգը գնաց և մեկ գնաց մեջ հրամանքներ էր տանում։ Խոսքիցն։ Մ ոսկիքն էրդ գրեցի տանեք, և էրդը հրամանքում չէր իմանում։ Մ արդ. Կնոջը հանեցին՝ թոքը Գրքերում հրամանքում էր։ Գնացեք հանեցի՝ էրդ որ մ արդը ասումենքցան, ժամանակը գնում տանում՝ մեկ։ Գրքերը ժամանակը գրեցին՝ քաղաքներ հանեք՝ էրդ հաղորդի տան Մ ոսկիքն ընթաց։ Գրքերը տարան։ Գրքը Սոկիքն տանում՝ Եկեղեցին, և Հաղորդվում Թագ դրեց։ Հոգեորդարանն գրը 866 [illegible] Մ ոսկիքն էր գնացողներ ասաւել ուներ։ Գրքերն տանում՝ որ տանում էրդ Մ ոսկիքն ձեզ էին գրում։ Գրքերն՝ Լամ, Գրիգորանց, և Խոսրովանոս. և չգրա գրագրեր։ Հոգեորդարանն գրքեր։

Գարդ Հարդ

Հաղորդվում Գնացողներ՝ գրեցին գրեցին գրեցին

Պատմագրաց Հայոց Ընդարձակ

Գ. Գրիգորեանց և Գ. Շահ Պարխանգ

Պատմութեան մէջ, և հանդիպում են բազմ բազմաց Պատմագրք երկրագրաց, որ շատ ժամանակաց հետ՝ Հայոց ազգին բնակիչներն, ոչ թէ պան-գիտութիւնքս, այլ որպէս թէ Հայրենեաց մէջ, մինչև այսր ազգին ոչ ոք չէ ունեցած օրինաւոր գոյութիւն։ Պանկիազարդաց և Պոլսոյ Պարգարատաց մէջ գտնին և կան հարուստ անձինք՝ լաւ վաճառականք։ բայց չեն ունեցած գոյութիւն Հայասիան քա-ղաքի առեստրը, որ մեզ ժամանակ մեկ ծոցն Հայաստան էր, և մեկ ծոցն Հնդկաստան, և հանդիպում՝ թէ թարգմանի Հայոց ազգի ձեռ-ագրեալ էր, չի լսվում՝ թէ մեկ օրինաւոր գոյութիւն ունեցած լինի։ Պոր ժամանակումն՝ ոչնչ մնա չարս ասելի է, որ Մինչև քաղա-քումն՝ որա առաջին անգամ Հայոց ազգից ընկերակցեցան, որ իրենց մէջ հաստատեցին օրինաւոր վաճառատուն։ Օրինաւոր եմ ասում, որովհետև՝ Հրապարակաց վաճառականութիւնն կանոնեալ բով՝ որպէս ազգանուն է, այնպէս է կատարվում։ Այս նոր Պատ-մագրաց՝ իրենց տեղեկութիւն դրանց վերայ հաստատեցին երկու Հայոցիչ Գրիգորիներ (Պարոնայք) Պարոն Պարսիր Գրիգորեանց, և Պարոն Պարսիր Գրիգորեան Շահ Պարխանգ։ հաստատեցան և հարուստ երկուսաներդ, որ իւր սկսած օրէն մինչև յայժմ՝ ոչ թէ միայն մեծամեծ գումարաց առեւտրով, այլև ամենայն կերպ մեծ վա-ճառականաց օրինակն լինելով, և որպէս Պատմագրաց մէջ, ճանաչեն և այլ քաղաքաց և գաւառաց սահմանքն Հրապարակաց և Հիմանեան առեւտրական քաղաքաց մէջ։ Պամառաստնեաց, հետ հաստատեալ կարգադրութիւնքն ունենալով, որ քան որչ պարծանաց վրայ է։ և յայտնի է՝ որ ժամանակաւ մեծամեծ գումարներ բերի որպէս Մինչև վաճառականու թիւն, նոյնպէս և բոլոր Հայոց ազգին։

Հրապարակաց խոսեցան այն Պամառաստնեան մանրամասն տեղեկութիւնն, այսպէսի միայն կարեմ հրատարակել։ Պատճառով երբ որ առանց խոսի այն վաճառականին օրինաւոր տեղեկութիւններ, թէ ի՞նչ պարմանքով է նորա ծերոգնութիւնքն, ինչ համար պարտաւորութիւն ունեցի հանդիպեմ, որպէս Պարոնս բարի մինչև թեռանք ծանուցանել, ամենայն մեր ազգին։ որ այսպիսի բարի օրինակի հան-ուելն ազգս հա, և Հայոց ազգի մէջ վաճառականութիւնն ծաղկեցը-

նեղու. Համար՝ կամենան ոգեղեն ընկերութիւնեալ շատանալ, և շա-
տանալով, և ժամանակաւ՝ պտուղն քաղել։

Լոյս Գ։

Իսկզբան անուշահոտ դիմին՝ շատ դար է՝ որ մեր Հայոց ազգին
ուրախութեան պատճառ է դառել։ Իսկզբան քաղաքական դի-
ցաբանութիւնքն՝ շատ դար է՝ որ Հայոց ազգի համար պարծանաց տե-
ղի է լինել։ Հռետորի անունը. որով՝ Լեփսիա Շորհալին և այլ
ուրախալիք իւրեանց աշխատութիւնն՝ փառք և պատիւ են համարել՝
Հոմերոսեան գամենեաք պատիւ։

Իսկզբան անմահ յիշատակաց արժանաւոր Ս. արժապետն՝ Տէր Յով-
հան Ս. անանդեղին՝ շատ տարի է՝ որ սկսել էր Հայոց ազգի և հո-
գեւոր մանկանց կրթութեան և լուսաւորութեան, հին դեղ Հա-
յոց ազգին բանալու։ Իսկզբան (Օ. դարուն) քաղաքին մէջ Ս. արժա-
տուն և Տղաքան շինելով, և Տղաքանին դանազան տեսակ Լրագրեր
հրատարակելով, և Ս. արժապետանին՝ լաւ լաւ Ս. արժապետներ դէն ուղէն
ուղարկելով, Հայոց ազգի մէջ հարազատ ուսումն տարածել։ Որքան
աշխատեցաց ոգեղեն հանդուցեալ Ս. անանդապետն՝ և արժանեան Օրինա-
ւոյց Ս. արժապետն՝ Ս. Հոգեկոչ Ազգասիրաց Գնեմարանի Լրա-
լան։ Իսկզբան՝ Որոնք Սարգիսաւանի Գրչի դրուանն, որ Օ. դարուն
անուշահոտ գնեան՝ Սահակաւանի սակիրն բուրվառի մէջ՝ ազգասի-
բութեան կրակի հուռանդեամբ ծխելով՝ անուշահոտութեամբ լցուցա-
նուր է Հայոց Լիկեոնին, հոգեւորական և աշխարհական ամենահար-
կաւոր տեղեկութեամբ լի գրուածոց՝ ի լոյս ընծայելով։ Որպես Հրա-
հանգ Պրիտանական Հաւատոց, Քրիստոնեական և Պրիտանական
և այլ գրուածքն անմոռաց չեն այժմ մեր Ազգին։ Ինչ չեմ կամե-
նար՝ նորա այս մասին շնորհակալ լինել, և ոչ դովել, և ոչ
քարոզեալ։ Որպես այն ևս բաւական է, որ այսուհետև ուսանողն
Ս. արժապետաց մէջ, մեր Հայոց մանկունքն՝ միայն այն գրուածքը ան-
սէ վարժվին, իբր այնպիսի կանոնաց որ միայն կարեն նոցա կրթել
լաւ Հայ, լաւ Պրիտանեայ, լաւ անարատ Հաւատոյ ոսկեան, և լաւ Հայրա-
սէր Տէրունական։

Ամ գրագիտաց եմ հանարում զիս՝ յորդորել մեր Ազգին, որ
իւրեանց շնորհակալութիւնն ուղղեն այն Ս. արժապետին, ուստի այս

Վ[illegible] է։ և այն [illegible] Վ[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] է։ Դա [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Գոտիկան, և նրա խորը

Յրիկոս քաղաքում մեկ ժամանակ [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] Քաղաքացիներն [illegible] [illegible] [illegible]

Մարգարոֆրոնիան.

Մեր ազգի բիբլիոգրաֆները՝ կարդալով գիրքուկում Մխիթար Այրիվանեցի Աբեղա Հովսեփ Հայրապետի տված աշխատությունները, գայթակղվել են այն անհասկանալիներին՝ որոնք որ նա տուել էր Աբեղայ, ցույց, և այլ բառերում, որպես թե քիչնահար են։ Այդպես այն բիբլիոգրաֆներս վիրավորվեցին հանդարտելու համար՝ ցանկացան, որ այն բառերը իսկ այն մարդով մեկնած են նիստրոֆիք ոճանց ասած գրքումը, որ տպված է Վենետիկ, 1845 թվին. և է գեղեցիկ պատմությունն Գրիգորովիանց։

Հոգոյ լեզուի վայ (Հայ շարքեր) խոսում է 25 էջ մինչև 68 երեսը. Այ խոսողությունն վայ խոսում է 77 էջ մինչև 96 երեսը։

Այս գեղեցիկ գիրքը հայտնաստում է, որ գիտնական Այնի բանասիրությունը՝ շատ հարգված է, որովհետև նոցն բառերը հիմնատրի առաջ նոցն մարդով մեկնել են Հոգոյ լեզուի Անանուն Աշխատասեր Շնորհակալ, մեր ազգիս աշխատասիրությունց համար. և ցանկալի է՝ որ Մեր Ազգի մեջ բազմանան այնպիսի աշխատասիրներ։

Այս քննիչը մարդարիտ են Աստուծոյ այս հիման վերայ ապագայ Բիբլիոգրաֆ մեջ ասելու ինչ կյանքեր և այլոց պատուեր։

ՏԵՂԵԿ.

Печатать позволяется:
Тифлисъ. Октября 13 го. 1850 года.
Цензоръ Священникъ І. Орбели.
Հրատարակիչ Հրատարակ Յ. Գրիգ. Պապիանցեան.
Ի Տպարանի Տեառն Գրիգորի Պապիանցեան.